

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT

M. BOBEK

fremsat den 23. februar 2021¹

Sag C-800/19

Mittelbayerischer Verlag KG

**mod
SM**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa, Polen))

»Præjudiciel forelæggelse – samarbejde på det civil- og handelsretlige område – retslig kompetence i sager om erstatning uden for kontrakt – interessecentrum for en fysisk person, som nedlægger påstand om beskyttelse af sine personlige rettigheder – offentliggørelse på internettet – stedet for den skadevoldende handling«

I. Indledning

1. En polsk statsborger (herefter »sagsøgeren«), som er en tidligere indsat i Auschwitz, har anlagt et civilt søgsmål mod en tysk avis ved en polsk domstol for at have anvendt udtrykket »polsk udryddelseslejr« i en artikel på internettet til at beskrive en nazi-udryddelseslejr, der blev opført på det (daværende) besatte polske område under Anden Verdenskrig. Selv om denne artikel alene var lagt ud på internettet i nogle få timer, inden den blev berigtiget, har sagsøgeren gjort gældende, at offentliggørelsen på internettet har krænket hans nationale identitet og værdighed.

2. Har polske domstole international kompetence med hensyn til et sådant søgsmål? Sagsøgeren har i hovedsagen ikke alene nedlagt påstand om økonomisk godtgørelse, men har ligeledes nedlagt påstand om andre retsmidler: et retligt forbud mod i fremtiden at anvende udtrykket »polsk udryddelseslejr« og offentliggørelsen af en undskyldning.

3. Nærværende sag giver således Domstolen anledning til på ny at præcisere² kriterierne for vurderingen af international kompetence i relation til påstande om krænkelse af personlige rettigheder via offentliggørelse på internettet. Imidlertid gør den foreliggende sag dette i en ganske særlig sammenhæng: Personen, der har gjort gældende, at hans personlige rettigheder blev krænket, var ikke nævnt ved navn i den omhandlede offentliggørelse. Ikke desto mindre omfatter polske statsborgeres personlige rettigheder i henhold til, hvad der i dag tilsyneladende udgør fast national retspraksis, beskyttelsen af deres nationale værdighed og respekten for sandheden om den polske nations historie. I sager som den foreliggende synes det endvidere at forholde sig således, at sådanne udsagn krænker disse personlige rettigheder hvad angår polske overlevende fra nazi-udryddelseslejre.

¹ – Originalsprog: engelsk.

² – Jf. dom af 25.10.2011, eDate Advertising m.fl. (C-509/09 og C-161/10, EU:C:2011:685), og af 17.10.2017, Bolagsupplysningen og Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766).

II. Retsforskrifter

A. EU-retten

4. Følgende fremgår af 15. og 16. betragtning til forordning (EU) nr. 1215/2012³:

»(15) Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtets bopæl som det principielle kriterium. Dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af tvistens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund [...]

(16) Som kompetencekriterium bør sagsøgtets bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje. Kriteriet nær tilknytning bør tjene til at skabe retssikkerhed og undgå muligheden for, at sagsøgte indstævnes for en ret i en medlemsstat, som vedkommende ikke med rimelighed kunne forudse. Dette er navnlig vigtigt i tvister angående forpligtelser uden for kontrakt, der er opstået i forbindelse med krænkelser af privatlivets fred og af individets rettigheder, herunder ærekrænkelser.«

5. Artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 bestemmer: »Med forbehold af denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

6. Denne forordnings artikel 5, stk. 1, fastsætter: »Personer, der har bopæl på en medlemsstats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af de regler, der er fastsat i dette kapitels afdeling 2-7.«

7. Artikel 7, der henhører under afdeling 2 med overskriften »Specielle kompetenceregler« i kapitel II i samme forordning, fastsætter:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat:

[...]

2) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå.«

3 – Europa-Parlamentets og Rådets forordning af 12.12.2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1).

B. National ret

8. Som den polske regering har forklaret i sit skriftlige indlæg, beskytter artikel 23 og 24 i den polske civillovbog en bred vifte af personlige rettigheder. Artikel 23 indeholder en ikke-udtømmende liste over personlige rettighedsområder, som kan være beskyttet af denne bestemmelse. Disse bestemmelser nævner ikke udtrykkeligt national identitet, national værdighed eller retten til respekten for sandheden om den polske nations historie. Imidlertid har den polske regering henvist til adskillige eksempler fra national retspraksis, der bekræfter, at disse tre områder nu er omfattet af rækkevidden af de personlige rettigheder, der er indeholdt i den polske civillovbogs artikel 23, som fortolket af de polske retter⁴.

9. Ifølge den polske regering kan disse rettigheder krænkes ved individuelle angreb og ved erklæringer, der omhandler en større befolkningsgruppe, herunder nationen som helhed. For at anlægge et søgsmål på grundlag af en sådan erklæring skal sagsøgeren godtgøre, at denne individuelt er blevet krænket af den omhandlede erklæring. En sådan krænkelse er navnlig blevet bekræftet hvad angår tidligere indsatte i nazi-udryddelseslejre, der er i stand til at påberåbe sig en krænkelse af deres personlige rettigheder i forhold til beskrivelser af disse lejre, der anvender adjektivet »polsk«. Ifølge national retspraksis placerer et sådant adjektiv skylden for selve udryddelseslejrenes eksistens hos en persongruppe, der selv var indsatte i sådanne lejre, hvorved det således antydes, at ofrene rent faktisk var gerningsmændene.

10. Som i det væsentlige bekræftet af den forelæggende ret i forbindelse med angivelsen af dens begrundelse for anmodningen om en præjudiciel afgørelse⁵ omfatter polske statsborgeres personlige rettigheder i overensstemmelse med national retspraksis derfor beskyttelsen af deres nationale identitet, nationale værdighed og retten til respekt for sandheden om den polske nations historie. Rettighederne for polske overlevende fra nazi-udryddelseslejre anses i denne henseende for at blive krænket af ukorrekte udsagn om nazi-udryddelseslejre. Som sådan kan disse enkeltpersoner anlægge et søgsmål i henhold til national ret i en sag som den i hovedsagen foreliggende.

III. De faktiske omstændigheder, de nationale retsforhandlinger og de præjudicielle spørgsmål

11. Sagsøgeren i hovedsagen er en polsk statsborger, der har bopæl i Warszawa. Han var indsat i Auschwitz under Anden Verdenskrig. Han deltager i dag i aktiviteter, der har til formål at bevare mindet om ofrene for de forbrydelser, der blev begået af Nazi-Tyskland over for polske statsborgere under Anden Verdenskrig. Disse aktiviteter omfatter bl.a. deltagelse i møder med uddannelsesmæssigt formål.

12. Sagsøgte i hovedsagen, Mittelbayerischer Verlag KG, er en juridisk person med hjemsted i Regensburg (Tyskland). Selskabet udgiver en regional onlineavis i Tyskland på webstedet www.mittelbayerische.de, der naturligvis også er tilgængelig fra andre lande, herunder Polen.

13. Den 15. april 2017 blev artiklen »Ein Kämpfer und sein zweites Leben« (»En kriger og hans andet liv«) offentliggjort på dette websted. Den handler om Israel Offman, der var en jødisk Holocaust-overlever, som blev født i Częstochowa (Polen). Han var indsat i lejrene i Bliżyn, Auschwitz-Birkenau, Sachsenhausen og Dachau og udførte tvangsarbejde i Leonberg og Plattling. Efter Anden Verdenskrig bosatte han sig permanent i Tyskland. Artiklen begynder med en fortælling om, hvordan en tjenestemand i civilstandsregistret i Niederbayern, Tyskland, i 1961 efter Israel Offmans

4 – Denne regering har bl.a. henvist til dom afsagt af Sąd Okręgowy w Olsztynie (den regionale domstol i Olsztyn, Polen) af 24.2.2015, sag nr. I C 726/13, af Sąd Apelacyjny w Białymstoku (appeldomstolen i Białystok, Polen) af 30.9.2015, sag nr. I ACa 403/15, af Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa, Polen) af 31.3.2016, sag nr. I ACa 971/15, af Sąd Apelacyjny w Krakowie (appeldomstolen i Krakow, Polen) af 22.12.2016, sag nr. I ACa 1080/16, og af Sąd Okręgowy w Krakowie (den regionale domstol i Krakow, Polen) af 28.12.2018, sag nr. I C 2007/13.

5 – Den forelæggende ret har i denne henseende endvidere henvist til dom afsagt af Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) af 9.9.2019, sag nr. I ACz 509/19, vedrørende en lignende sag mod et andet tysk selskab.

tredje barn, en pige, blev født, nægtede at registrere det navn, som forældrene havde valgt til deres datter: Faya. Tjenestemanden hævdede, at navnet var for fremmedlydende og ikke kunne udtales på tysk. Artiklen forklarer, at forældrene ønskede at navngive deres datter Faya, da det var navnet på Israel Offmans søster, der i henhold til artiklens oprindelige ordlyd »blev dræbt i den polske udryddelseslejr i Treblinka«.

14. Som den forelæggende ret har anført, er det et ubestridt historisk faktum, at lejren i Treblinka var en nazi-tysk udryddelseslejr opført på det besatte Polens område under Anden Verdenskrig.

15. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at den oprindelige formulering »polsk udryddelseslejr i Treblinka« alene lå på webstedet i nogle få timer – tilsyneladende fra kl. 5.00 den 15. april 2017, hvor hele artiklen blev offentliggjort på internettet, indtil ca. kl. 13.40 samme dag – hvorefter den omhandlede formulering efter indgriben pr. e-mail fra det polske konsulat i München (Tyskland) blev erstattet med følgende: »blev dræbt af nazisterne i den nazi-tyske udryddelseslejr i Treblinka i det besatte Polen«. En referencehenvielse i artiklen indeholder en kort forklaring om, at den oprindelige version indeholdt formuleringen »polsk udryddelseslejr i Treblinka«, men at denne formulering efterfølgende blev berigtiget.

16. Den 27. november 2017 anlagde sagsøgeren et civilretligt søgsmål ved Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen). Som bilag til søgsmålet fremlagde han et udskrift af den omtvistede offentliggørelse i den berigtede version. Han angav ikke, under hvilke omstændigheder han blev bekendt med offentliggørelsen. Sagsøgeren nedlagde påstand om beskyttelse af sine personlige rettigheder, herunder navnlig sin nationale identitet og nationale værdighed, ved

- at forbyde sagsøgte på nogen måde at udbrede betegnelser som »polsk udryddelseslejr« eller »polsk koncentrationslejr« på tysk eller på et hvilket som helst andet sprog om de tyske koncentrationslejre på det besatte Polens område under Anden Verdenskrig
- at pålægge sagsøgte på dennes websted at offentliggøre en erklæring med det indhold, som er præciseret i stævningen, hvori sagsøgte skal undskyldte til sagsøgeren for at have krænket hans personlige rettigheder ved den omhandlede offentliggørelse på internettet, hvor det blev antydet, at udryddelseslejren i Treblinka blev opført og drevet af polske statsborgere
- at sagsøgte tilpligtes at betale 50 000 polske zloty (PLN) til Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych (den polske sammenslutning af tidligere politiske indsatte i Hitlers fængsler og koncentrationslejre).

17. Som begrundelse for de polske retters internationale kompetence henviste sagsøgeren til Domstolens dom i eDate-sagen⁶. Sagsøgte nedlagde påstand om, at søgsmålet afvises på grund af de polske domstoles manglende kompetence. Sagsøgte påpegede, at den onlineartikel, der danner grundlag for søgsmålet, i modsætning til, hvad der var tilfældet i eDate-sagen, ikke vedrører sagsøgeren direkte. Sagsøgte gjorde endvidere opmærksom på sin regionale profil og omfanget af sin læserskare, idet den dækker Oberpfalz (Bayern, Tyskland) og primært fokuserer på regionale nyheder. Overskriften »Tyskland og Verden« er f.eks. kun på webstedets menus fjerde plads. Sagsøgte fremhævede endvidere, at webstedet alene findes på tysk.

18. Ved kendelse af 5. april 2019 forkastede Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa) sagsøgtes påstand om afvisning af søgsmålet. Denne ret fandt, at betingelserne i artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 var opfyldt. Den bemærkede, at der i perioden mellem den 15. april 2017 og den 29. november 2018 havde været mere end 32 000 besøgende fra Polen på sagsøgtes websted. Polen var på 14.-pladsen ud af 25 lande i forhold til besøgende på webstedet. Sagsøgte kunne

6 – Dom af 25.10.2011, eDate Advertising m.fl. (C-509/09 og C-161/10, EU:C:2011:685).

derfor have forudset, at offentliggørelsen kunne nå ud til læsere i andre lande, herunder Polen. Sagsøgte kunne endvidere have forudset, at offentliggørelse på internettet af en artikel med formuleringen »polske udryddelseslejre« kunne blive bemærket af polske læsere. Som følge af offentliggørelsens tilgængelighed på internettet i Polen og på grund af dens indhold kan Polen anses for at være det sted, hvor personlige rettigheder kan blive krænkede.

19. Den 25. april 2019 har sagsøgte iværksat appel til prøvelse af den afgørelse, som blev truffet i første instans, ved den forelæggende ret, Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa, Polen). Sagsøgte har gjort gældende, at artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 blev anvendt forkert, og at det ikke med rimelighed var muligt at forudse, at der ville blive anlagt sag i Polen. Sagsøgte har gjort gældende, at hvis indholdet af en artikel vedrører en anden person end sagsøgeren eller ikke vedrører en konkret person, er det ikke objektivt muligt for den sagsøgte at forudse, ved hvilken ret denne vil kunne indstævnes for. Sagsøgte har gjort opmærksom på, at indholdet af den omhandlede artikel er så fjært fra Polen, at dette objektivt udelukker enhver rimelig forudsigelighed med hensyn til sagsanlæg i Polen.

20. Ved en processuel afgørelse anmodede Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) sagsøgerens advokat om mere præcist at redegøre for søgsmålets faktiske omstændigheder. Sagsøgeren blev endvidere opfordret til at oplyse, om han behersker det tyske sprog, samt på hvilket tidspunkt (før eller efter berigtigelsen af den omtvistede formulering) og på hvilken måde (direkte fra internettet eller gennem tredjemand) han fik kendskab til offentliggørelsen. Den forelæggende ret har anført, at disse spørgsmål imidlertid ikke er blevet besvaret.

21. Den forelæggende ret nærer tvivl om, hvorvidt kravet om rimelig forudsigelighed med hensyn til kompetence, således som det fremgår af 15. og 16. betragtning til forordning nr. 1215/2012, omfatter en situation som den i hovedsagen omhandlede. Denne ret erkender, at udtrykket »polsk udryddelseslejr« risikerer at fremkalde en negativ reaktion i Polen. Det kan frembringe det fejlagtige indtryk hos nogle læsere, at det var polske statsborgere, der oprettede udryddelseslejrene og bærer ansvaret for forbrydelserne begået i disse lejre, hvilket er stødende for de polske statsborgere, der selv var indsat i udryddelseslejre, eller hvis slægtninge blev dræbt af den nazistiske besættelsesmagt under Anden Verdenskrig. Imidlertid er den forelæggende ret også i tvivl om, hvorvidt den forelæggende sags særlige omstændigheder kan føre til den konklusion, at sagsøgte ikke med rimelighed kunne have forudset, at den i forbindelse med den omhandlede artikel kunne indstævnes for en polsk ret vedrørende en påstand om beskyttelsen af personlige rettigheder, selv om sagsøgeren ikke direkte eller indirekte er beskrevet i artiklens tekst.

22. På denne baggrund har Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Skal artikel 7, nr. 2), i [forordning nr. 1215/2012] fortolkes således, at et kriterium for retternes kompetence, som er baseret på centrum for sagsøgerens interesse, finder anvendelse i en sag anlagt af en fysisk person til beskyttelse af vedkommendes personlige rettigheder, når den [offentliggørelse] på internettet, som hævdes at udgøre en krænkelse af disse rettigheder, ikke indeholder oplysninger, der direkte eller indirekte vedrører den pågældende fysiske person, men indeholder oplysninger eller angivelser, der antyder en kritisabel adfærd udvist af et fællesskab, som vedkommende indgår i (under de konkrete omstændigheder i denne sag: den nation, han tilhører), og som sagsøgeren anser for at udgøre en krænkelse af hans personlige rettigheder?
- 2) I en sag om beskyttelse af økonomiske og ikke-økonomiske rettigheder mod krænkelse på internettet, er det ved vurderingen af de kompetenceregler, der er omhandlet i artikel 7, nr. 2), i forordning [nr. 1215/2012], dvs. ved bedømmelsen af, om den nationale ret er retten på det sted, hvor skadetilføjeisen er foregået eller vil kunne foregå, nødvendigt at tage hensyn til forhold som:

- den modtagerkreds, som webstedet, hvorpå krænkelsen er sket, henvender sig til,

- det sprog, som det pågældende websted og den omtvistede [offentliggørelse] er affattet på,
- perioden, hvor den omtvistede [offentliggørelse] på internettet var tilgængelig for offentligheden,
- individuelle omstændigheder i forhold til sagsøgeren, såsom hans liv under krigen og hans sociale aktiviteter, der er blevet påberåbt i den foreliggende sag som begrundelse for sagsøgerens særlige ret til ad rettens vej at modsætte sig udbredelsen af påstande rettet mod det fællesskab, som sagsøgeren er medlem af?»

23. Sagsøgeren, sagsøgte, den polske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg.

IV. Bedømmelse

24. Nærværende forslag til afgørelse er opbygget på følgende måde. Jeg vil begynde med at redegøre for den aktuelle (rets)praksis vedrørende international kompetence med hensyn til hævdede krænkelse af ens personlige rettigheder i henhold til artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 (afsnit A). Jeg vil dernæst vende mig mod den foreliggende sags særlige forhold (afsnit B). Jeg vil herefter forklare, hvorfor spørgsmålet om, hvorvidt en person er blevet nævnt ved navn, næppe kan være et afgørende kriterium for vurderingen af, om der kan være opstået skade i en bestemt jurisdiktion (afsnit C). Jeg vil dernæst vende mig mod spørgsmålet om værningens forudsigelighed (afsnit D). Jeg slutter endelig af med at foreslå, at selv om EU-retten på sit nuværende udviklingsstrin bestemt er ganske imødekommende hvad angår international kompetence i sager vedrørende krænkelse af en persons omdømme på internettet, er der ikke desto mindre nogle grænser for indholdet af sådanne krav, som en national ret er forpligtet til at overholde (afsnit E).

A. De to former for kompetence baseret på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, ifølge artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 i forbindelse med krænkelse af personlige rettigheder på internettet

25. Domstolens retspraksis vedrørende den nugældende artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 har stedse fremhævet behovet for at bevare muligheden for international kompetence for den angiveligt krænkede erstatningskrav. Således har Domstolen vedvarende fortolket denne bestemmelse således, at den *både* omfatter stedet, hvor den til grund for skaden liggende handling er foretaget, og hvor denne skade er indtrådt⁷.

26. Hvad angår krænkelse af personlige rettigheder har den del, som henviser til det »sted, hvor skadetilføjelsen er foregået«, gradvist ført til to forskellige kompetencekriterier.

27. I Shevill-dommen forbandt Domstolen med hensyn til *trykte* offentliggørelser dette sted med enhver medlemsstat, »hvor [det angiveligt skadelige skrift] er blevet udbredt, og hvor den fornærmede hævder, at hans omdømme har lidt skade«, således at retterne i denne medlemsstat »kun har kompetence til at tage stilling til den skade, der er forvoldt i den stat, for hvis retter sagen er indbragt«⁸.

⁷ – Begyndende med dom af 30.11.1976, Bier (21/76, EU:C:1976:166, præmis 19).

⁸ – Dom af 7.3.1995, Shevill m.fl. (C-68/93, EU:C:1995:61, præmis 33).

28. Som følge heraf opstod den såkaldte »mosaikløsning«⁹. Den er baseret på den opfattelse, at en angiveligt ærekrænkende offentliggørelse påfører »den skadelidte et tab« alle de steder, »hvor skriftet udbredes, når den fornærmede er kendt på de pågældende steder«, og at retsinstanser i disse medlemsstater følgelig »i territorial henseende [er] bedst egnede til at tage stilling til ærekrænkelsen og fastslå skadens omfang«¹⁰.

29. Med Domstolens dom i eDate-sagen blev Shevill-dommen overført til internettet. I eDate-dommen anerkendte Domstolen således »[v]anskeligheden ved i en internetkontekst at anvende det pågældende skadekriterium fra dommen i sagen Shevill m.fl.« og »grovheden af den krænkelse, indehaveren af en personlig rettighed kan lide, når han konstaterer, at et indhold, der krænker den pågældende rettighed, er til rådighed overalt på jorden«¹¹. Domstolen besluttede derfor at tiltræde sin fortolkning af artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012, »for så vidt som den fornærmede ved en krænkelse af en personlig rettighed gennem internettet kan anlægge sag *ved en domstol* på grundlag af stedet for *skadetilføjelsen* i Den Europæiske Union, der forårsages af den pågældende krænkelse«¹².

30. Således opstod kompetencereglen »centrum for interesser«. Domstolen fastslog, at »indvirkningen af et indhold, der offentliggøres på internettet, på en persons personlige rettigheder bedst kan vurderes af retten på det sted, hvor den påståede fornærmede har centrum for sine interesser«¹³.

31. Hvad der imidlertid er ganske vigtigt erstattede eDate-dommens centrum for interesser ikke Shevill-dommens mosaik med hensyn til offentliggørelser på internettet. Reglen blev *tilføjet* ved siden af som et *alternativ*. Således kan ofret for en hævdet krænkelse af personlige rettigheder på internettet vælge mellem at anlægge sag ved i) retterne i den medlemsstat, hvor den pågældende har centrum for sine interesser, for så vidt angår hele skaden, eller ii) retterne i en eller flere medlemsstater for den del af skaden, der er forårsaget der¹⁴.

³². I mit forslag til afgørelse i Bolagsupplysningen-sagen¹⁵ forsøgte jeg at overbevise Domstolen om, at en sådan løsning er uhensigtsmæssig. I tillæg til de betydelige praktiske problemer, der opstår ved at udstrække mosaikløsningen til offentliggørelser på internettet, kan dette valg ikke retfærdiggøres af nogle af de principielle argumenter, der er gjort gældende til støtte herfor. Navnlig forbedrer denne løsning næppe situationen for hver af de to parter – med undtagelse af chikanesituationer – men reducerer i stedet drastisk, hvis ikke den helt udelukker, sagsørges muligheder for at forudsige, hvor denne kan blive sagsøgt.

33. I dommen i Bolagsupplysningen-sagen besluttede Domstolen at fastholde den dobbelte fremgangsmåde¹⁶. Domstolen præciserede imidlertid samtidig, at man alene kan støtte sig på værneting baseret på centrum for interesser med hensyn til krav, der har til formål at opnå berigtigelse og fjernelse af det angiveligt skadelige indhold på internettet. Som »et søgsmål[, der er sammenhængende og ikke kan adskilles]«, kan det kun anlægges »ved en ret, der har kompetence til at træffe afgørelse om helheden af en påstand«¹⁷.

9 – Jf. nærmere mit forslag til afgørelse Bolagsupplysningen og Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554, punkt 28 med yderligere henvisninger).

10 – Dom af 7.3.1995, Shevill m.fl. (C-68/93, EU:C:1995:61, præmis 28-31).

11 – Dom af 25.10.2011, eDate Advertising m.fl. (C-509/09 og C-161/10, EU:C:2011:685, præmis 47).

12 – Ibidem, præmis 48. Min fremhævelse.

13 – Ibidem.

14 – Ibidem, præmis 52.

15 – Mit forslag til afgørelse Bolagsupplysningen og Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554).

16 – Dom af 17.10.2017, Bolagsupplysningen og Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, præmis 47).

17 – Ibidem, præmis 48.

34. Efter Bolagsupplysningen-dommen synes det derfor at forholde sig således, at retsinstanser, der har en »mosaikbaseret«, begrænset kompetence, kun kan fastsætte »opdelelige« retsmidler, mens retsinstanser, der har fuldstændig kompetence baseret på centrum for interesser, kan fastsætte både »opdelelige« og »udelelige« retsmidler¹⁸.

35. Domstolen fastsatte ikke nærmere, hvilke former for retsmidler der er omfattet af hvilken kategori. Jeg vil imidlertid antage, at »opdelelige« retsmidler i det væsentlige omfatter økonomisk godtgørelse (og potentielt andre retsmidler, der kan opdeles i henhold til kompetenceopdelingen), mens »udelelige« retsmidler er dem, som realistisk alene kan tildeles og udføres én gang, da de har indvirkning overalt, når de er udført (berigtigelse eller fjernelse af oplysningerne).

36. Endelig har den hidtidige retspraksis været meget uklar med hensyn til, hvilke nøjagtige betingelser der skal opfyldes, for at der kan fastlægges »mosaikkompetence« eller kompetence baseret på centrum for interesser. På den ene side indeholder Domstolens praksis med hensyn til »mosaikkompetence« to krav: Det omhandlede indhold skal have været tilgængeligt i den pågældende medlemsstat, og sagsøgerens personlige rettigheder skal potentielt have lidt skade i denne medlemsstat¹⁹. På den anden side kræver kompetence baseret på »centrum for interesser« klart mere. Retsspraksis indeholder imidlertid ikke særligt detaljerede kriterier med hensyn til særlige faktorer eller andre elementer, der bør tages hensyn til, hvilket måske skyldes, at denne regel er blevet indført og bekræftet i sager, hvor den *særligt nære tilknytning* mellem tvisten og retterne på det sted, hvor skaden indtrådte²⁰, faktisk førte til, at »centrum for den skadelidtes interesser« var den skadelidtes bopæl²¹.

B. Den foreliggende sags særlige forhold

37. Det er inden for en sådan retlig sammenhæng, at den forelæggende ret for det første ønsker oplyst, om der kan være et interessecentrum for en sagsøger, der ikke er *individuel identificeret* i den omhandlede offentliggørelse. Jeg foretrækker at anvende dette begreb i stedet for den formulering, som den forelæggende ret har anvendt, hvorefter »offentliggørelsen på internettet [...] ikke indeholder oplysninger, der direkte eller indirekte *vedrører* den pågældende fysiske person«. Spørgsmålet om, hvorvidt en sagsøger er blevet *individuel identificeret* i en offentliggørelse, om det er i) ved navns nævnelser eller ii) ved sine særegne personlige karakteristika eller forhold²², bør være en relativ objektiv vurdering. I hvilket omfang de offentliggjorte oplysninger *vedrører* en bestemt fysisk person, er en (ganske subjektiv) vurdering, der løbende finder sted, og som allerede omfatter elementer af vurdering af de foreliggende oplysninger og inden længe bevæger sig ind i en undersøgelse af sagens realitet, dvs. om denne person reelt er blevet krænket²³.

38. Med sit andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, hvilke relevante forhold der skal tages hensyn til, når det vurderes, om der er et tilstrækkeligt tilknytningsmoment for at fastslå kompetence på grundlag af artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012.

18 – Naturligvis i tillæg til den »fuldstændige« kompetence med hensyn til samtlige de retsmidler, der altid vil være tilgængelige på sagsøges bopæl på grundlag af artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 – jf. endvidere dom af 25.10.2011, eDate Advertising m.fl. (C-509/09 og C-161/10, EU:C:2011:685, præmis 42 og 43).

19 – Jf. dom af 7.3.1995, Shevill m.fl. (C-68/93, EU:C:1995:61, præmis 30 og 33), af 25.10.2011, eDate Advertising m.fl. (C-509/09 og C-161/10, EU:C:2011:685, præmis 51), og af 17.10.2017, Bolagsupplysningen og Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, præmis 47). Jf. endvidere i forbindelse med krænkelser af ophavsretten dom af 22.1.2015, Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, præmis 34).

20 – Dom af 17.10.2017, Bolagsupplysningen og Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).

21 – Ibidem, præmis 33.

22 – Som eksempel: Det er mindre relevant, om en offentliggørelse på internettet, der indeholder potentielt lidt smigrende udsagn om en person, henviser til i) Michal Bobek eller til ii) den skøre tjekke, der for tiden udøver hvervet som generaladvokat ved Domstolen. I begge tilfælde er der ingen tvivl om, at forfatteren af nærværende forslag til afgørelse i høj grad er *individuel identificeret*, selv om navnet ikke nævnes (direkte) i det andet tilfælde.

23 – Sidstnævnte bekræftes af national retspraksis nævnt ovenfor (nærværende forslag til afgørelses punkt 8-10), der synes at skabe en retsformodning eller snarere en retlig fiktion, hvorefter en bestemt type offentliggørelse *vedrører* en bestemt persongruppe.

39. Henset til karakteren af de begærede retsmidler rejser den forelæggende ret specifikt spørgsmål om kompetence baseret på »centrum for interesser«. Sagsøgeren har således for den forelæggende ret²⁴ nedlagt påstand om tre forskellige retsmidler: økonomisk godtgørelse, forbud mod enhver fremtidig anvendelse af det omtvistede udtryk af sagsøgte samt en offentlig undskyldning rettet til sagsøgeren. Det er ikke angivet, om den anmodede økonomiske godtgørelse skal forestille at udgøre helheden af den hævdede skade eller alene den skade, der er indtrådt inden for rammerne af de polske retters kompetence. Under alle omstændigheder ligner de to andre retsmidler meget *udelelige* retsmidler – dvs. dem, der alene kan fastsættes af en ret, der har kompetence baseret på centrum for sagsøgerens interesser²⁵.

40. Det er ikke desto mindre på grundlag af Domstolens faste praksis anført i dette forslag til afgørelses foregående afsnit klart, at der stadig *parallelt* med den potentielle kompetence baseret på »centrum for interesser« findes den »mosaikbaserede« kompetence.

41. Denne parallelitet har ganske vigtige virkninger. Medmindre Domstolen i forbindelse med den foreliggende sag måtte ønske radikalt at genoverveje sin praksis om kompetence baseret på »centrum for interesser« eller den »mosaikbaserede« kompetence eller ikke mindst deres fortsatte parallelle eksistens, som fastsat i eDate-dommen og for nylig bekræftet i Bolagsupplysningen-dommen²⁶, eller samtidig med måske se nærmere på Bier-dommen i forbindelse med skadevoldende handlinger på internettet i det hele taget²⁷, er det klart, at der i en sag som den foreliggende, uanset om der i sidste ende er et centrum for interesser for en part, der (angiveligt) har lidt skade, altid vil være den »mosaikbaserede« kompetence, der giver *enhver* national ret mulighed for at betragte sig som kompetent med hensyn til den andel af de opdelelige retsmidler (uden tvivl økonomisk godtgørelse), som vedrører den del af skaden, der er foregået på dens område.

42. Den foreliggende sag viser således endnu engang, hvorfor den fortsatte parallelitet mellem begge former for kompetence skaber problemer på mindst to niveauer. Dels bliver det en noget formålsløs øvelse at have energiske debatter om, nøjagtigt hvor den skadelidtes centrum for interesser måtte være i en situation, hvor den »mosaikbaserede« kompetence under alle omstændigheder vil være tilgængelig i potentielt 27 medlemsstater. Dels er centrum for sagsøgerens interesser indtil videre faktisk blevet sidestillet med dennes bopæl ud fra den antagelse, at dette er stedet, hvor sagsøgerens omdømme vil blive påvirket mest. I denne forbindelse er det ikke klart, hvor meget plads der er tilbage til drøftelsen af tvistens eventuelle *objektive* tilknytning til en given medlemsstats værneting, da konceptet interessecentrum er bygget op om den hævdede skadelidtes *subjektive* situation²⁸. Den eneste opgave, der således skal udføres i praksis, er at undersøge, hvor den skadelidtes bopæl er beliggende, idet dette faktiske værneting måske alene afvises, hvis den skadelidte har meget få sociale relationer på dette sted.

24 – Jf. dette forslag til afgørelses punkt 16 ovenfor.

25 – I modsætning til de retsinstanser, hvor der eventuelt indbringes en sag på grundlag af mosaikkompetence med hensyn til den skade, der er foregået på deres område (jf. nærværende forslag til afgørelses punkt 35 og 36 ovenfor). Der vil også her være »fuldstændig« kompetence med hensyn til samtlige retsmidler på det sted, hvor sagsøgte har bopæl på grundlag af artikel 4, nr. 1), i forordning nr. 1215/2012.

26 – Jf. for en kritik af Domstolens praksis i denne forbindelse f.eks. B. Hess, »The Protection of Privacy in the Case Law of the CJEU«, *Protecting Privacy in Private International and Procedural Law and by Data Protection*, Nomos, Baden-Baden, 2015, s. 106, M. Reymond, »The ECJ eDate Decision: A Case Comment«, *Yearbook of Private International Law*, bind XIII, SELP, 2011, s. 502 og 503, A. Stadler, »Anmerkung zu EuGH, Urteil v. 17.10.2017 – C-194/16 Bolagsupplysningen OÜ, Ingrid Ilsjan/Svensk Handel AB«, *Juristenzeitung*, bind 73, 2018, s. 98.

27 – Jf. nærværende forslag til afgørelses punkt 25 ovenfor. Jf. senest f.eks. generaladvokat Campos Sánchez-Bordonas forslag til afgørelse Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:253, punkt 46-48). I den juridiske litteratur, hvor det anbefales helt at afskaffe den del i artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012, som vedrører det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, i forhold til sager på internettet, jf. f.eks. T. Lutz, »Internet Cases in EU Private International Law – Developing a Coherent Approach«, *International & Comparative Law Quarterly*, bind 66, 2017, s. 710-712.

28 – Dom af 17.10.2017, Bolagsupplysningen og Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766), som i præmis 33 henviser til dette sted som »centrum for den skadelidtes interesser« (min fremhævelse) og ikke centrum for *tvistens* interesser (eller snarere tyngdepunktet for tvisten, som det retteligt burde være).

43. Jeg er ingen beundrer af den nuværende retspraksis²⁹. Det er min opfattelse, at Domstolen en dag vil være forpligtet til at genoverveje denne praksis. Imidlertid er det ikke min opfattelse, at nærværende sag er egnet hertil af følgende simple grund: Denne sags vanskelige spørgsmål vedrører ikke international kompetence, men snarere søgsmålets realitetsbehandling og indholdet og karakteren af de personlige rettigheder, der tilsyneladende er anerkendt i henhold til national ret. Præcis hvem der med rimelighed kan hævde at være krænket, og hvad omfanget er af de (personlige) rettigheder, der kan være krænket af en angiveligt ærekrænkende offentliggørelse på internettet, er imidlertid hovedsageligt et spørgsmål om et søgsmåls realitet i henhold til gældende national ret. Det er ikke (og har ikke været i tidligere sager) et spørgsmål om kompetence i henhold til artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 (eller dens forgængere).

44. Af disse grunde vil jeg foreslå, at Domstolen behandler denne sag på en indskrænkende, minimalistisk måde. Den foreliggende sag vedrører i det væsentlige ét spørgsmål: Hvad angår udelelige retsmidler, nemlig forbuddet mod at anvende et bestemt udsagn i fremtiden og offentliggørelsen af en undskyldning, bliver kriteriet om interessecentrum for en part, der mener sig krænket af offentliggørelse på internettet, da uanvendeligt, fordi denne person ikke er nævnt ved navn i den omhandlede offentliggørelse?

C. At være eller ikke være nævnt ved navn: Har det betydning for, om der tilføjes skade i henhold til artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012?

45. Sagsøgte og Kommissionen har i det væsentlige gjort gældende, at ofret for en hævdet krænkelse af personlige rettigheder bør kunne anlægge sag ved de retter, hvor den pågældende har centrum for sine interesser, *hvis denne er blevet nævnt ved navn* i den omhandlede offentliggørelse. Begge disse procesdeltagere har fremsat en række argumenter om, hvordan der kan skelnes mellem de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag og de faktiske omstændigheder i eDate-sagen og Bolagsupplysningen-sagen. De har advaret mod den farlige udvidelse af international kompetence, der kan opstå, hvis kompetence baseret på centrum for interesser blev tilgængelig ikke kun for enkeltpersoner, der klart er nævnt i en offentliggørelse, men tillige for yderligere udefinerede medlemmer af nationale, etniske, religiøse eller andre grupper, der blot indirekte henvises til i en offentliggørelse på internettet.

46. Hvad angår den regel, som begge parter har foreslået Domstolen at formulere, er den foreslåede løsning i det væsentlige som følger: Da sagsøgeren ikke er nævnt ved navn i den omhandlede offentliggørelse, kunne udgiveren ikke med rimelighed have forudset, at sagsøgeren kunne blive krænket heraf. For at begrunde kompetence baseret på centrum for interesser er det således nødvendigt for den (eventuelle) sagsøger at være nævnt ved navn i offentliggørelsen.

47. Jeg er enig med begge procesdeltagere i det første synspunkt, dog fra et andet aspekt: Det er bestemt et nødvendigt element, at udgiveren har en rimelig grad af forudsigelighed med hensyn til, hvor dennes offentliggørelse kan medføre skade. Dette bør være den ydre grænse til bestemmelse af ethvert sted, hvor skaden kan foregå. Jeg skal imidlertid i det følgende afsnit (D) redegøre for, at dette ikke er ensbetydende med, eller bestemt ikke er ensbetydende med i den nuværende retspraksis, at international kompetence er begrænset til steder, som udgiveren subjektivt har forudset. Endvidere er der en forskel mellem objektiv forudsigelighed af den skade, som et givent udsagn kan forårsage, og forudsigeligheden af en specifik sagsøgers identitet.

29 – Hvilket jeg efter min opfattelse gjorde ganske klart i mit forslag til afgørelse Bolagsupplysningen og Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554), hvor jeg anmodede Domstolens Store Afdeling om at genoverveje eDate-dommen.

48. Hvad angår det andet synspunkt, som sagsøgte og Kommissionen har gjort gældende, er jeg imidlertid ikke enig i, at der findes en regel, hvorefter en hævdet skadelidt, *for at der kan foreligge* en kompetence baseret på dennes »interessecentrum«, skal være nævnt ved navn i den omhandlede offentliggørelse.

49. Indledningsvis er det korrekt, at kompetence baseret på »centrum for interesser« ikke kan gøres gældende under alle omstændigheder. Måske findes der simpelthen ikke et sådant centrum i en given sag. Imidlertid er dette også tilfældet med hensyn til situationer, hvor personer faktisk er blevet nævnt ved navn i en offentliggørelse³⁰.

50. I øvrigt er jeg bestemt enig i, at der uvægerligt er en naturlig forbindelse: Hvis en person er blevet nævnt ved navn eller på anden måde klart er blevet individuelt identificeret i en offentliggørelse, er det rimeligt at antage, at udgiveren burde have vidst eller i det mindste med fornøden omhu have antaget³¹, at en sådan person sandsynligvis har et interessecentrum et eller andet sted³². Derimod vil udgiveren, som udgiver indhold, der ikke indeholder en sådan henvisning til en bestemt person, sjældent befinde sig i en sådan situation. Udelukker dette imidlertid muligheden for, at denne udgiver stadig kan lægge indhold ud på internettet, der med stor sandsynlighed ud fra enhver fortolkning må anses for at forårsage skade på et ganske klart og forudsigeligt sted?

51. Der er ikke en synlig streg i sandet, der kan anvendes som en klar kompetenceregulering i denne forbindelse. Dette er dog logisk, henset til karakteren af den omhandlede skadevoldende handling: Under normale omstændigheder er en sag om ærekrænkelse en vurdering fra sag til sag af et udsagn i lyset af dets sammenhæng og målt i forhold til den negative indvirkning, som det har haft på enkeltpersonens beskyttede rettigheder. Inden for en sådan vurdering er nogle udsagn alt for perifere til mærkbart at skade en enkeltpersons omdømme. Andre kan ramme frygteligt tæt, også for personer, der ikke er individuelt identificeret. Det er en skala og ikke hermetisk forseglede kasser. Følgende eksempler kan hjælpe med at illustrere dette punkt.

52. Hvis man for det første forestiller sig en offentliggørelse på internettet, som indeholder et ærekrænkende udsagn vedrørende en person, der er nært knyttet til en selv: en ægtefælle, ens barn eller en forælder. Lad os for eksemplets skyld antage, at det ærekrænkende udsagn vedrører ens ægteemand. Lad os således forestille os en ærekrænkende artikel, der offentliggøres om ægtemanden, hvori han nævnes ved navn, men hvor ingen andre nævnes ved navn. Ægtemanden beslutter sig af en eller anden grund for ikke at anlægge en sag. Ikke desto mindre er det tydeligt for personerne omkring ham, herunder hans hustru, at han lider under dette udsagn. Hvis hustruen besluttede sig for at anlægge en sag i eget navn for ikke-økonomisk skade, som offentliggørelsen har påført hende, forudsat at national ret giver en sådan person søgsmålskompetence, kan en sådan person da ikke støtte sig på sit eget centrum for interesser?

53. Hvad med, for det andet, ærekrænkende bemærkninger over for en persongruppe, som ikke er nævnt ved navn, men som med en vis indsats kan identificeres (selv om udgiveren måske ikke er i stand til at kende dem alle)? Lad os forestille os en persongruppe, der er forbundet af professionelle, kulturelle bånd (ansatte i et bestemt selskab, medlemmer af en forening eller en klub) eller geografiske (beboere et bestemt sted eller i en bestemt by). Lad os forestille os et krænkende udsagn i en offentliggørelse på internettet, der er rettet mod en sådan persongruppe.

30 – Jf. dom af 17.10.2017, Bolagsupplysningen og Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, præmis 43).

31 – I realiteten garanterer offentliggørelsen af indhold, hvori der henvises til en person, på ingen måde kendskab til placeringen af denne persons interessecentrum fra udgiverens side. Det vidner snarere om omhu.

32 – Dom af 25.10.2011, eDate Advertising m.fl. (C-509/09 og C-161/10, EU:C:2011:685, præmis 50).

54. Endnu længere henne på denne skala er der for det tredje medlemmer af ethvert større fællesskab, der er knyttet sammen af deres fælles kendetegn, f.eks. nationalitet, etnisk oprindelse, race, køn, seksuel orientering osv. Hvad med medlemmer af et sådant fællesskab, der føler sig krænkede af visse udsagn på internettet? Da de ikke er individuelt identificeret ved navn, kan offentliggørelser på internettet da ikke anses for at påføre dem skade? Indebærer dette, at sådanne personer pr. definition ikke kan støtte sig på deres interessecentrum?

55. Der er to variabler, som alle disse scenarier har til fælles. For det første er der ingen tydelige kasser eller grænser. Der er i stedet blot en flydende helhed af mulige »grader af individualisering«, der skal vurderes på baggrund af sagernes uendeligt forskelligartede faktiske omstændigheder, når der ses på et bestemt udsagn vurderet ud fra sin sammenhæng i forhold til en bestemt sagsøger. For det andet er spørgsmålet om, hvorvidt en person har søgsmålskompetence i nogle af disse sager, eller hvorvidt en sådan person tilmed kan have status som »skadelidt« og med hensyn til hvilke (personlige) rettigheder, et spørgsmål om gældende national ret.

56. En sådan mangfoldighed, der afhænger af den konkrete sag, kan ikke effektivt fortrænges af en international kompetenceregulering, hvorefter den kompetence, der normalt baseres på en indledende vurdering af, hvorvidt denne person i denne jurisdiktion *har lidt eller forventes at lide nogen skade*, ikke længere per se kan gøres gældende, hvis en person ikke er nævnt ved navn i en offentliggørelse på internettet eller i hvert fald ikke i tilstrækkelig grad er individuelt identificeret i den³³. Dette ville udgøre en alt for barsk og upassende foranstaltning i en række sager. Ét kriterium (en person er nævnt ved navn) ville blive anvendt som en meget upålidelig erstatning for en meget anderledes vurdering (en bestemt offentliggørelse har forårsaget skade i en bestemt jurisdiktion).

57. Det er derfor ikke min opfattelse, at det vil være hensigtsmæssigt for Domstolen at tilslutte sig en kompetenceregulering som den, der foreslås af sagsøgte og Kommissionen. Frem for at forsøge at foretage en klar sondring mellem sager, hvor en part er blevet individuelt identificeret, og sager, hvor de ikke er, bør Domstolen i stedet minde om behovet for den objektive forudsigelighed for værneting og kompetence sammen med det eventuelle kriterium, der ved en sådan vurdering skal tages hensyn til, hvilket jeg nu vil vende mig mod.

D. Det endelige resultat: eventuelle skaders objektive og rimelige forudsigelighed

58. Hovedspørgsmålet i forbindelse med forudsigelighed er: Præcis *hvad* er det, der skal kunne forudses? Stedet, hvor skaden er foregået eller kunne foregå (generelt den anden gren af Bier-dommen), eller kun stedet, hvor en reel skadelidt har centrum for sine interesser (med andre ord alene en lille del af dette overordnede spørgsmål om skade)?

59. Sagsøgeren og Kommissionen har med rette fremhævet, at forudsigeligheden af kompetence er et generelt krav i forordning nr. 1215/2012. Dette er således anført i 15. og 16. betragtning, hvoraf det fremgår, at enhver afvigelse fra det principielle kriterium om, at kompetence baseres på sagsøgtes bopæl³⁴, dvs. andre alternative kriterier, »basere[s] på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje. Kriteriet nær tilknytning bør tjene til at skabe retssikkerhed og undgå muligheden for, at sagsøgte indstævnes for en ret i en medlemsstat, som vedkommende ikke med rimelighed kunne forudse. Dette er navnlig vigtigt i tvister angående forpligtelser uden for kontrakt, der er opstået i forbindelse med krænkelse af privatlivets fred og af individets rettigheder, herunder ærekrænkelser«.

33 – Idet det forbliver ganske uklart, hvor linjen for »i tilstrækkelig grad at være individuelt identificeret« i en offentliggørelse da skal trækkes, hvis muligheden for, at man, selv om man ikke er nævnt ved navn, stadig kan være berørt, anerkendes.

34 – Jf. endvidere dom af 19.2.2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, præmis 52).

60. Imidlertid kræves der en ganske lang argumentationskæde for at flytte sig fra dette synspunkt til det, som er foreslået i den foreliggende sag: i) Sagsøgte kan ikke have været i stand til at forudse de polske retters kompetence, da sagsøgeren ikke var nævnt ved navn i den omhandlede offentliggørelse; ii) sagsøgte kunne derfor ikke være bekendt med sagsøgerens identitet; iii) sagsøgte var således ikke i stand til at kende sagsøgerens bopæl; og iv) sagsøgte kunne følgelig ikke med rimelighed have forudset, hvor sagsøgerens interessecentrum kunne være.

61. Jeg er enig i, at en sådan kæde faktisk kunne indføres, hvis man reducerede spørgsmålet om *værnetingets forudsigelighed* til kun et spørgsmål om identitet og *sagsøgerens bopæl*. Dette er imidlertid ikke den »forudsigelighed«, som de citerede betragtninger synes at have til formål. Det var meningen, at denne forudsigelighed skulle sikre en nær tilknytning mellem sagen og retten, dvs. en *objektiv* tilknytning mellem sagen og værnetinget af hensyn til god retspleje.

62. For så vidt angår lokaliseringen af dette interessecentrum kan jeg kun være enig i, at objektiv forudsigelighed med hensyn til, hvad der bedst kan kaldes en tvists »tyngdepunkt«, synes at være reduceret til fastlæggelsen af stedet for den skadelidtes bopæl³⁵. Imidlertid mener jeg ikke, at Domstolen bør bevæge sig længere ned ad denne vej ved at skabe flere regler, der afviger yderligere fra det, som den faktiske vurdering bør være. Kort sagt bør den rimelige forudsigelighed i forbindelse med tvistens tyngdepunkt ikke faktisk erstattes af udgiverens kendskab til stedet for den skadelidtes bopæl. Igen, selv om jeg er fuldt ud enig i behovet for, at kompetencereglerne er forudsigelige, er det ikke min opfattelse, at en sådan reduktion fremmer den form for forudsigelighed, som forordning nr. 1215/2012 havde til hensigt.

63. For det første omfatter vurderingen af enhver personlig rettighed mindst to betragtninger: ikke kun den krænkede parts faktiske eller sociale situation og den skade, som den pågældende har lidt (således den skadelidtes side), men også, og frem for alt, karakteren, indholdet og rækkevidden af et bestemt udsagn efter sammenhængen (udsagnets side og dets rækkevidde og indvirkning). Det er i krydsfeltet af begge disse betragtninger, at forudsigelighed med hensyn til kompetence bør vurderes og ikke blot i forhold til forudsigeligheden eller endda kendskabet til den skadelidtes bopæl.

64. Jeg kan i denne forbindelse ikke andet end igen³⁶ tilslutte mig det synspunkt, som generaladvokat Cruz Villalón, der bestemt har fremhævet betydningen af forudsigelighed og retssikkerhed i en sådan forbindelse, har indtaget³⁷. Ikke desto mindre var det meningen, at denne form for forudsigelighed skulle sikres ved at fastlægge det (objektive) centrum for *konfliktens* alvor og ikke blot den (subjektive) *krænkedes* centrum for interesser. Den lærde generaladvokat foreslog derfor, at et sådant kriterium baseret på »konfliktens tyngdepunkt« skal bestå af to *kumulative* faktorer, hvor den ene fokuserer på sagsøgeren og den anden på de omhandlede informationers karakter³⁸. En medlemsstats retsinstanser har alene kompetence, hvis denne stat er sammenfaldende med stedet, hvor sagsøgeren har sit interessecentrum, og hvis »de anfægtede informationer [var] udtrykt på en sådan måde, at det er muligt med rimelighed at forudsige, at de pågældende informationer er objektivt relevante [i denne medlemsstat]«³⁹.

65. Det er bestemt korrekt, at Domstolen indtil nu synes udelukkende at have fokuseret på den første af de to faktorer (sagsøgerens situation), mens den har været fuldstændig tavs om den anden (karakteren og indholdet af det materiale, der angiveligt har forårsaget skade). Imidlertid skal denne tavshed ikke nødvendigvis fortolkes som en udtrykkelig afvisning af det andet kriteriums relevans. Det

35 – Som nævnt i nærværende forslag til afgørelses punkt 36 og 42 ovenfor.

36 – Jf. mit forslag til afgørelse Bolagsupplysningen og Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554, punkt 99-103).

37 – Forslag til afgørelse eDate Advertising m.fl. (C-509/09 og C-161/10, EU:C:2011:192, punkt 58).

38 – Ibidem, punkt 59-66.

39 – Ibidem, punkt 60.

er hensigtsmæssigt at erindre, at sagsøgerne i både eDate-sagen og Bolagsupplysningen-sagen var nævnt ved navn i de omhandlede offentliggørelser. Det kan således blot være blevet antaget, at informationen derfor objektivt var relevant det sted, hvor sagsøgerne havde deres bopæl, og det var ikke nødvendigt i detaljer at dvæle ved det omhandlede materiales indhold og karakter.

66. Set i dette lys er udgangspunktet et givent materiales karakter, indhold og rækkevidde vurderet i forbindelse med en bestemt person, dvs. den sagsøger, der har anlagt en sag. Kan et givent udsagn betragtet i sin rette sammenhæng anses for at skade denne sagsøger på et bestemt sted? Den tilsigtede forudsigelighed er den rimelige forudsigelighed med hensyn til et givent værneting i lyset af et bestemt udsagn. Forudsigeligheden kan ikke reduceres til den forudgående viden om identiteten af en bestemt sagsøger og dennes bopæl.

67. Hvis man for det andet anerkender, at det hovedsageligt tilkommer national ret at definere indholdet af personlige rettigheder og den eventuelle påvirkning heraf, og at det, der er afgørende for, at et udsagn kan forårsage skade, ikke blot er kendskab til sagsøgerens identitet, men især udsagnets indhold og karakter, da er det tænkeligt, at et »geografisk bestemt« udsagn (primært) kan krænke det »geografisk bestemte« område, som det henviser til. Hvis nogen lægger et udsagn på internettet, hvori det anføres, at alle indbyggerne i byen X er biltyve, eller at det eneste job, som kvinder fra Y udmærker sig i, er prostitution, ville det da komme som en overraskelse, hvis beboerne i byen X eller kvinder fra Y anfægter sådanne udsagn⁴⁰?

68. For det tredje er spørgsmålet om udgiverens eventuelle subjektive hensigt med hensyn til den faktiske offentliggørelse, der volder skade, forbundet med denne faktor. Imidlertid er det ikke nødvendigt, at det websted, hvor krænkelsen fandt sted, specifikt er rettet mod befolkningen i den omhandlede medlemsstat. Hvorimod en sådan subjektiv hensigt f.eks. kræves i henhold til artikel 17, stk. 1, litra c), i forordning nr. 1215/2012⁴¹, ville det skabe bevismæssige problemer, hvis dette blev anvendt uden for området for forbrugeraftaler. Som den polske regering med rette har påpeget, ville det endvidere være uforeneligt med forskellen i ordlyden af henholdsvis artikel 7, nr. 2), og artikel 17, stk. 1. Under alle omstændigheder ville det endvidere ikke give megen mening set i lyset af karakteren af den omhandlede skadevoldende handling. Faktisk har Domstolen allerede draget en lignende konklusion, da den afviste at anvende et lignende kriterium som modvægt til »mosaikkompetence« i sager vedrørende krænkelser af intellektuelle ejendomsrettigheder⁴².

69. Jeg vil ligeledes advare mod i det væsentlige at indføre »et kriterium baseret på fortsæt« med hensyn til overtrædelser på internettet⁴³. Udgiverens subjektive vilje på offentliggørelsestidspunktet, såfremt denne kan udledes, kan alene anvendes betegnende. Den er imidlertid ikke afgørende. Det, som i stedet er afgørende, er, hvorvidt det ud fra en række forskellige objektive »indici« med rimelighed kunne forudsiges, at oplysningerne, der blev lagt ud på internettet, har »væsentlig

40 – Det kan på den anden side med hensyn til »geografisk bestemte« udsagn anføres, at omdømmet for indbyggerne i byen X eller kvinderne fra Y gennem sådanne udsagn faktisk kan krænkes *et andet sted* end i byen X eller af *andre, som ikke er* kvinder fra Y, da indbyggerne i X eller kvinderne fra Y sandsynligvis ved, at udsagnene ikke er korrekte, naturligvis med undtagelse af biltyve fra byen X og kvinder fra Y, der beskæftiger sig med disse bestemte former for ydelser. Imidlertid kan denne interessante argumentation føre til den konklusion, som minder meget om Jára Cimrman's eksternalisme, at det eneste sted, hvor geografisk bestemte udsagn kan påvirke nogen, er uden for det område, som de henviser til. Alternativt kan det endvidere anføres, at de eneste personer, hvis omdømme reelt kan krænkes inden for disse områder, er de personer, der ikke tilhører disse (professionelle) grupper, der fremhæves af de respektive udsagn, hvilket indebærer en indirekte selvinkriminerende, hvis der ikke anlægges sag til prøvelse af et sådant udsagn.

41 – Det samme kriterium findes i artikel 6, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17.6.2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT 2008, L 177, s. 6). Jf. dom af 7.12.2010, Pammer og Hotel Alpenhof (C-585/08 og C-144/09, EU:C:2010:740), for dens fortolkning i internetsager.

42 – Jf. dom af 3.10.2013, Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, præmis 42), og af 22.1.2015, Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, præmis 32 og 33).

43 – Jf. allerede generaladvokat Cruz Villalóns forslag til afgørelse eDate Advertising m.fl. (C-509/09 og C-161/10, EU:C:2011:192, punkt 62).

interesse« på et specifikt område, hvorved læserne på det pågældende område tilskyndes til at konsultere dem. Sådanne kriterier kan omfatte spørgsmål såsom offentliggørelsens emne, webstedets topdomænenavn, dens sprog, den sektion, som indholdet er lagt ud på, de søgeord, der leveres til en søgemaskine, eller registreringer af adgang til et websted⁴⁴.

70. Da disse betragtninger imidlertid tilhører den side af Bier-dommen, som vedrører indvirkning, dvs. hvor skaden indtrådte, er det ganske logisk, at de fokuserer på en bestemt offentliggørelses objektive, efterfølgende indvirkning set ud fra befolkningens synspunkt og ikke hovedsageligt beskæftiger sig med en udgivers oprindelige og ganske subjektive hensigter. I overensstemmelse med 16. betragtning til forordning nr. 1215/2012 er det ud fra dette perspektiv, at en *klar objektiv tilknytning* mellem *søgsmålet* og *værnetinget* bør vurderes, hvilket således berettiger, at kompetence gøres gældende som en modvægt til onlineindholdets næsten ubegrænsede geografiske rækkevidde⁴⁵.

71. For det fjerde kan der under hensyntagen til denne opfattelse af forudsigelighed gives nogle retningslinjer, der kan bistå den forelæggende ret med hensyn til de anførte kriterier i dens andet spørgsmål. De første to kriterier, som den forelæggende ret nævner, har således en vis relevans for denne vurdering: den tilsigtede modtagerkreds og offentliggørelsens sprog. I modsætning til, hvad sagsøgte har gjort gældende, og i overensstemmelse med de argumenter, der allerede er beskrevet oven for i dette afsnit, er modtagerkredsen et *objektivt* kriterium. Dvs. den modtagerkreds, der må antages at være interesseret i sådanne oplysninger og have adgang dertil, men ikke den modtagerkreds, der er fastlagt *subjektivt* af eventuelle virksomhedsplaner, typen og antallet af overskrifter på et websted eller udgiverens subjektive opfattelse.

72. Det er derimod vanskeligt at se, hvorledes de andre to kriterier, som den forelæggende ret har nævnt, angår en beslutning vedrørende spørgsmålet om international kompetence og ikke faktorer, der vedrører et sådant søgsmåls realitet. Dette gælder især forslaget om at tage hensyn til »perioden, hvor den omtvistede offentliggørelse på internettet var tilgængelig for offentligheden«, eller »individuelle omstændigheder i forhold til [sagsøgeren]«. Begge disse aspekter er afgjort vigtige for vurderingen af den skade, som offentliggørelsen har forvoldt den hævdede skadelidtes omdømme. Deres rolle har langt mindre betydning, om nogen, for så vidt angår kompetence, eftersom det i henhold til artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 blot kræves, at den skade, som sagsøgeren søger erstattet, er foregået i værnetinget.

73. For det femte og sidste tilkommer det i sidste ende den forelæggende ret at vurdere alle disse spørgsmål. Hvad imidlertid angår international kompetence bør spørgsmålet om forudsigelighed snarere betegnes som et spørgsmål om, hvorvidt et givent udsagn i betragtning af dets karakter, sammenhæng og rækkevidde kan have forvoldt en bestemt sagsøger skade på et bestemt område. Det vedrører således klart påregneligheden og forudsigeligheden i forbindelse med et givent værneting. Det skal ikke reduceres til et spørgsmål om, hvorvidt en bestemt udgiver kendte eller kunne have haft kendskab til en eventuel skadelidts bopæl på det tidspunkt, hvor materialet blev lagt ud på internettet.

74. Set i dette lys og på grundlag af de faktiske omstændigheder, som Domstolen har fået forelagt, er det nemlig vanskeligt at antage, at det ville have været fuldstændigt uforudsigeligt for en udgiver i Tyskland, der lægger formuleringen »polsk udryddelseslejr i Treblinka« ud på internettet, at der var nogen i Polen, som kunne blive krænket af et sådant udsagn. Det er således måske ikke utænkeligt, at »stedet, hvor skaden indtrådte«, som følge af dette udsagn kunne være placeret på dette område,

44 – Ibidem punkt 63-65.

45 – Jf. generelt vedrørende Domstolens praksis og en opfordring til at indføre en lignende tilgang i internetsager f.eks. A.G.R. Auda, »A proposed solution to the problem of libel tourism«, *Journal of Private International Law*, bind 12, 2016, s. 115 og 116, M. Reymond, »Jurisdiction in case of personality torts committed over the Internet: a proposal for a targeting test«, *Yearbook of Private International Law*, bind 14, 2012/13, s. 217-221, eller T. Lutzi, *Private International Law Online*, Oxford University Press, Oxford, 2020, afsnit 5.85, 5.87 og 5.88.

navnlig henset til, at dette udsagn blev offentliggjort på et sprog, der er vidt udbredt uden for dets nationale område. Selv om det i sidste ende tilkommer den nationale ret at overveje dette, er det ifølge denne logik vanskeligt at forestille sig, hvorledes kompetence i henhold til artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 i sagens natur kan være udelukket.

E. (International) kompetence og gældende (national) ret

75. Alt taget i betragtning var det måske ikke fuldstændigt uforudsigeligt, at såfremt der måtte forekomme skade som følge af offentliggørelse på internettet af et udsagn som det i hovedsagen omhandlede, kunne den være territorielt fastlagt af de deri indeholdte geografiske eller nationale henvisninger. I forbindelse med nærværende sag er det ganske overraskende, henset til det bestemte udsagn, dets karakter, varighed og den sammenhæng, hvori det blev lagt ud på internettet, at enhvers individuelle personlige rettigheder med rimelighed kunne have været krænket af dette udsagn eller for den sags skyld individuelt berørt.

76. Imidlertid vedrører disse forhold national gældende ret og er endnu ikke blevet undersøgt af den forelæggende ret. De vedrører spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgeren i den foreliggende sag med rette kan gøre gældende konkret at have lidt skade som følge af anvendelsen af udtrykket »polsk udryddelseslejr«. Dette er ikke så meget et spørgsmål om international kompetence, som det er et spørgsmål om realitet eller eventuel indvirkning på denne realitet, særskilt vurderet eller som et indledende spørgsmål i forbindelse med søgsmålsret.

77. Det er bestemt ikke altid nemt at holde kompetence- og realitetsspørgsmål klart adskilt. Endvidere vil international kompetence specifikt i sammenhæng med offentliggørelse på internettet og krænkelse af personlige rettigheder efter al sandsynlighed ligeledes bestemme, hvilken lov der finder anvendelse. I modsætning til andre områder inden for erstatningsretten, findes der ingen harmoniseret lovvalgsregel for konflikter vedrørende krænkelse af personlige rettigheder⁴⁶. Hver kompetent ret vil derfor anvende sin egen nationale lovvalgsregel, der sandsynligvis fører til, at den anvender sin egen materielle ret, navnlig fordi skaden eller den relevante del deraf på dette tidspunkt menes at være tilføjet på dens område.

78. Dette betyder imidlertid ikke, at »alt er tilladt« på niveauet for gældende ret for så vidt angår eventuelle krænkelser af personlige rettigheder ved offentliggørelse på internettet i det indre marked. Jeg vil i stedet for en konklusion nævne to punkter, der eventuelt kan være relevante for den forelæggende ret i denne henseende.

79. For det første kan det være nyttigt at erindre, at artikel 3 i direktiv 2000/31/EF⁴⁷ »med forbehold for undtagelserne i henhold til betingelserne i denne artikel 3, stk. 4, er til hinder for, at yderen af en tjeneste vedrørende elektronisk handel undergives krav, der er strengere end dem, som finder anvendelse i den pågældende tjenesteyders etableringsmedlemsstat«⁴⁸.

80. Domstolen afklarede i Papasavvas-dommen, at dette direktivs artikel 3 tillige finder anvendelse på nyhedsplatforme, selv om de udelukkende skaber deres indtægter gennem reklamer, og ligeledes på *nationale regler om civilretligt ansvar i tilfælde af injurier* i forbindelse med deres virksomhed⁴⁹.

46 – Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11.7.2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen) (EUT 2007, L 199, s. 40) indfører ikke en harmoniseret lovvalgsregel. Krænkelser af privatlivets fred og af individets rettigheder, herunder ærekrænkelser, er udtrykkeligt undtaget fra forordningens anvendelsesområde i artikel 1, stk. 2, litra g).

47 – Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 8.6.2000 om visse retlige aspekter af informationssamfundstjenester, navnlig elektronisk handel, i det indre marked (»Direktivet om elektronisk handel«) (EFT 2000, L 178, s. 1).

48 – Dom af 25.10.2011, eDate Advertising m.fl. (C-509/09 og C-161/10, EU:C:2011:685, præmis 67).

49 – Dom af 11.9.2014, Papasavvas (C-291/13, EU:C:2014:2209, præmis 27-29 og 32).

81. I modsætning til, hvad sagsøgte har gjort gældende, er den omstændighed, at direktiv 2000/31 synes at finde anvendelse på sager som den foreliggende, ikke et argument mod de polske retters kompetence. Imidlertid begrænser direktivet klart enhver ret i EU, der i henhold til artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 har kompetence med hensyn til en tjenesteyder etableret i en anden medlemsstat for så vidt angår en sådan sags materielle udfald. Enhver sådan ret, herunder polske retter, skal derfor kontrollere, at anvendelsen af deres nationale lovgivning om ærekrænkelser ikke resulterer i, at sagsøgte underlægges strengere krav end de krav, som er gældende det sted, hvor sagsøgte er etableret⁵⁰ (i det foreliggende tilfælde Tyskland), forudsat at ingen undtagelse i artikel 3 i direktiv 2000/31 finder anvendelse⁵¹.

82. For det andet vil enhver afgørelse, som en ret, der har kompetence i medfør af artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012, træffer, dvs. pr. definition en situation, hvor den sagsøgte ikke har bopæl på dette område, nødvendigvis skulle anerkendes i en anden medlemsstat, typisk i den medlemsstat, hvor den sagsøgte har bopæl, for at være retskraftig over for denne sagsøgte. Den sagsøgte kunne i en sådan sag gøre gældende, at en sådan anerkendelse åbenbart ville stride mod denne medlemsstats *grundlæggende retsprincipper*, jf. artikel 45, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1215/2012.

83. I en sådan situation ville det efter min opfattelse bestemt kunne tænkes, at en ret i en medlemsstat, som anmodningen rettes til, afviser at anerkende en sådan afgørelse af en ganske simpel årsag. Den gældende nationale ret(spraksis), der anvendes for at nå frem til en sådan afgørelse, afviger betydeligt fra, hvad der kan anses for at være en del af den fælles europæiske forståelse af personlige rettigheder.

84. Der er afgjort diversitet i medlemsstaterne vedrørende disse spørgsmål. Imidlertid er personlige rettigheders afgørende element, at de netop er *personlige*: De skal vurderes individuelt og ud fra sammenhængen med hensyn til en bestemt person og dennes værdighed, hvilket fører til en vurdering fra sag til sag af individuel betydning og skade. Den nationale ret(spraksis), der finder anvendelse på hovedsagen⁵², synes at erstatte denne fælles forståelse med, hvad der synes at være en nationalistisk og generaliseret retlig formodning eller snarere fiktion: En *polsk* statsborgers personlighed består af dennes nationale identitet, nationale værdighed eller retten til respekten for sandheden om den polske nations historie, mens en *polsk* overlevende fra de nazistiske udryddelseslejre krænkes af udsagn som det i hovedsagen omhandlede⁵³. Det er erklæret, at en nations tidligere kollektive krænkelser udgør nuværende og fremtidige kollektive krænkelser af en anden nation, hvor tilknytningen til en nation åbenbart er mere vigtig end enkeltpersonen.

85. Der kan naturligvis være yderligere forbehold, der følger af de grundlæggende retsprincipper i den pågældende medlemsstat, som anmodningen rettes til, såsom den passende balance mellem ytringsfriheden og beskyttelsen af personlige rettigheder eller forholdsmæssighed med hensyn til de fastsatte retsmidler⁵⁴.

50 – Jf. endvidere f.eks. P. De Miguel Asensio, *Conflict of Laws and the Internet*, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2020, afsnit 3.141-3.144, og T. Lutz, *Private International Law Online*, Oxford University Press, Oxford, 2020, afsnit 4.17 og 4.18.

51 – Idet både de *materielle* og *processuelle* betingelser for en sådan undtagelse i henhold til artikel 3, stk. 4, i direktiv 2000/31 vil skulle være opfyldt.

52 – Jf. nærværende forslag til afgørelses punkt 8-10 ovenfor.

53 – Jf. vedrørende den bredere sammenhæng og politiske dagsorden, som den nye nationale retspraksis udgør en del af, f.eks. J. Hackmann, »Defending the »Good Name« of the Polish Nation: Politics of History as a Battlefield in Poland, 2015-18«, *Journal of Genocide Research*, bind 20, 2018, s. 587. Jf. vedrørende en beskrivelse af den nationale retshistorie A. Gliszczynska og M. Jablonski, »Is One Offended Pole Enough to Take Critics of Official Historical Narratives to Court?«, *Verfassungsblog*, 2019/10/12, <https://verfassungsblog.de/is-one-offended-pole-enough-to-take-critics-of-official-historical-narratives-to-court/>, DOI: 10.17176/20191012-232358-0, og A. Gliszczynska og W. Kozlowski, »Calling Murders by Their Names as Criminal Offence – a Risk of Statutory Negationism in Poland«, *Verfassungsblog*, 2018/2/01, <https://verfassungsblog.de/calling-murders-by-their-names-as-criminal-offence-a-risk-of-statutory-negationism-in-poland/>, DOI: 10.17176/20180201-165352.

54 – Jf. navnlig dom afsagt af Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) af 19.7.2018, sag nr. IX ZB 10/18 (DE:BGH:2018:190718BIXZB10.18.0), der har en forbløffende lighed med den foreliggende sag.

86. Det endelige resultat af dette afsnit samt af hele dette forslag til afgørelse er, at eventuelle forbehold med hensyn til indholdet af enhver sådan afgørelse vedrører en sådan sags realitet og reelt ikke spørgsmålet om international kompetence. Jeg kan godt forstå, hvorfor det i forbindelse med den foreliggende sag kan være fristende at indføre en regel, hvorefter det alene er personer, der direkte er nævnt ved navn i en offentliggørelse på internettet, som nogensinde kan gøre en kompetence baseret på »centrum for interesser« gældende. Som jeg har forsøgt at forklare i de foregående afsnit i dette forslag til afgørelse, vil en sådan tilsyneladende nem løsning imidlertid alene skabe fremtidige problemer på et retsområde, der allerede er under pres.

87. Når dette er sagt, hvilket jeg ikke desto mindre tillige har forsøgt at påvise i dette afsluttende afsnit, er der faktisk intet praktisk behov for at skabe sådanne ad hoc-regler. Spørgsmålene vedrørende det problematiske indhold af en sådan eventuel national afgørelse kan gyldigt og præcist behandles dér: i forbindelse med et sådant søgsmåls realitet af enten den nationale ret, der træffer afgørelse om det oprindelige søgsmål, hvis denne ret finder det godtgjort, at direktiv 2000/31 finder anvendelse på denne sag, og/eller eventuelt af en ret i enhver anden medlemsstat, som anmodningen om anerkendelsen af en sådan afgørelse måtte rettes til, hvilket udløser undtagelsen om grundlæggende retsprincipper i artikel 45, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1215/2012.

V. Forslag til afgørelse

88. Jeg foreslår, at Domstolen besvarer de af Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa, Polen) forelagte præjudicielle spørgsmål som følger:

- »– Artikel 7, nr. 2), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at fastlæggelse af retslig kompetence baseret på centrum for interesser ikke indebærer, at det angiveligt skadelige internetindhold nævner en bestemt person ved navn.
- For at fastlægge kompetence i henhold til denne forordnings artikel 7, nr. 2), skal en national ret imidlertid kontrollere, at der foreligger en nær tilknytning mellem denne ret og det omhandlede søgsmål, hvorved hensynet til god retspleje sikres. I den særlige sammenhæng, der vedrører offentliggørelser på internettet, skal den nationale ret sikre, at der i betragtning af karakteren, indholdet og rækkevidden af det konkrete materiale på internettet, vurderet og fortolket i dets rette sammenhæng, er en rimelig grad af forudsigelighed vedrørende det eventuelle værneting med hensyn til, hvor skadetilføjelse som følge af sådant materiale vil kunne foregå.«